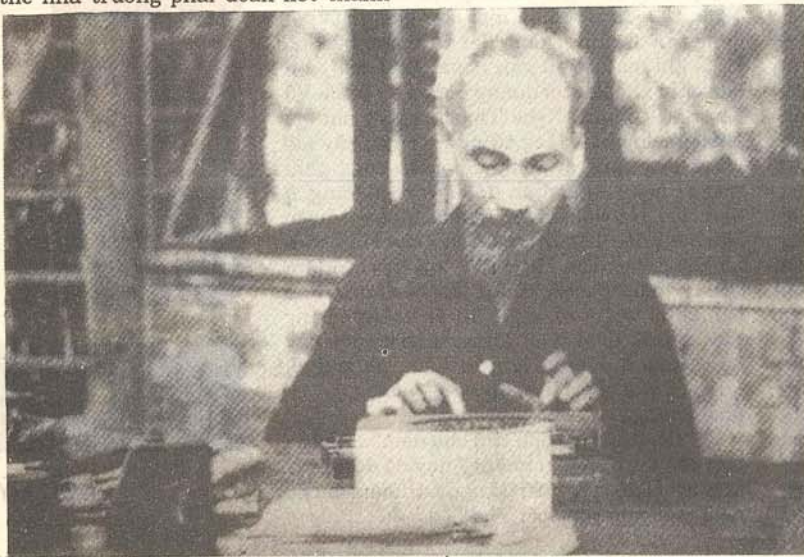

Chủ tịch Hồ Chí Minh là danh nhân văn hóa của thế giới, người thầy của nhiều thế hệ cách mạng. Lúc sinh thời, Bác tin yêu và quan tâm đào tạo tuổi trẻ thành người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa "hồng" vừa "chuyên". Bản thân cuộc sống mẫu mực, lòng nhân ái và tài trí tuyệt vời của Bác có sức cảm hóa và là tấm gương sáng cho mọi người noi theo.

1. Sống theo gương Bác Hồ trước hết là sống có lý tưởng biểu hiện ở thế giới quan và nhân sinh quan cách mạng, ở phẩm chất chính trị, ở năng lực giải thích và vận dụng đường lối của Đảng trong hoạt động thực tiễn, chống lại hệ tư tưởng tư sản và thù địch. Cần làm cho tuổi trẻ thấy rõ bản chất phản động và bóc lột dã man của chủ nghĩa thực dân, chủ nghĩa đế quốc. Giáo dục thẩm mỹ, bồi dưỡng cho họ lòng khát khao đưa cái đẹp vào cuộc sống, tạo nên sự phát triển hài hòa giữa con người, xã hội và tự nhiên, nâng cao năng lực cảm thụ và sáng tạo trong thế hệ trẻ, vạch rõ cái xấu để họ tránh, khẳng định cái tốt, đặc biệt là gương người tốt việc tốt cho họ theo. Phải không ngừng trau dồi đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân. Giáo dục cho thế hệ trẻ lòng yêu Tổ quốc và quyết tâm xây dựng Tổ quốc giàu đẹp, phải có tinh thần dân tộc vững vàng, biết ơn những anh hùng dân tộc: Trung với nước hiếu với dân. Phải có quan điểm quần chúng, tin yêu nhân dân, dựa vào nhân dân, vì nhân dân mà phục vụ. Đạo đức cách mạng còn thể hiện ở ý thức làm chủ và tinh thần tập thể xã hội chủ nghĩa "mọi người vì mọi người, mọi người vì mọi người". Nguồn gốc của tinh thần tập thể là tinh đoàn kết. Trong gia đình, đó là sự thương yêu giúp đỡ lẫn nhau giữa ông bà, cha mẹ, con cháu. Trong trường học là đoàn kết thực sự giữa thầy cô, thầy và trò, toàn thể nhà trường phải đoàn kết thành

GUƠNG SÁNG BÁC HỒ

PTS. HỒ HỮU NHỰT

22 PHÁT TRIỂN KINH TẾ

một khối. Yêu nước phải gắn với tinh thần quốc tế vô sản trong sáng.

Sống theo gương Bác Hồ là sống giản dị, không xa hoa phù phiếm, sống điều độ, kỷ luật, khiêm tốn, chí công vô tư. Phải có *nhân*, tức là hết lòng giúp đỡ mọi người, sẵn lòng chịu cực chịu khổ trước mọi người. Phải có *nghĩa*, là có từ tâm không làm việc bậy bạ. Phải có *trí*, tức là đầu óc trong sạch, sáng suốt, biết xem người, xem việc. Phải có *dũng*, là dũng cảm gặp việc phải có gan làm. Phải *liêm*, là không tham địa vị. Sống theo gương Bác là phải thường xuyên rèn luyện thể dục, mọi người phải có sức khỏe để sống hạnh phúc và lao động tốt.

2. Chiến đấu theo gương Bác Hồ là chiến đấu dũng cảm. Phú quý không tà dâm, nghèo nàn không thay đổi lòng, uy vũ không thể khuất phục. Luôn luôn giữ vững lập trường cách mạng "Không có gì quý hơn độc lập tự do" sống có nghị lực và quyết tâm hoàn thành mọi nhiệm vụ, đánh thắng mọi kẻ thù xâm lược. Giáo dục cho tuổi trẻ khả năng và ý thức chiến đấu cho thắng lợi của lý tưởng cộng sản. Thanh niên phải xung kích trong các phong trào yêu nước "Đầu cần thanh niên có, việc gì khó có thanh niên làm". Vì lợi ích chung không ngần ngại hy sinh lợi ích riêng của cá nhân, thậm chí cả tính mạng của mình. Phải luôn luôn cảnh giác với kẻ thù và thực hiện phê bình và tự phê bình để không ngừng tiến bộ. Phải chiến đấu với tự nhiên, với kẻ thù và những thói hư tật xấu của bản thân mình. Đoàn kết là lực lượng vô địch, là truyền thống quý báu của nhân dân ta. Sức mạnh của lực lượng đoàn kết đã được Bác Hồ đúc kết thành chân lý:

*Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết,
Thành công, thành công, đại thành công!*

3. Lao động theo gương Bác Hồ bao gồm cả lao động trí óc và lao động chân tay. Phải yêu lao động, lao động với tinh thần dũng cảm, cần cù, kỷ luật và năng suất cao. Phải có kiến thức khoa học, kỹ thuật, thói quen lao động, sẵn sàng tham gia vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội. Bác đề ra công tác Trần Quốc Toàn, các em học sinh đến các gia đình diện chính sách lao động giúp họ, dạy văn hóa cho họ, qua đó mà tạo cho mình tính siêng năng, lòng nhân ái. Lao động phải đi đôi với thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí, quan liêu, không được lấy của công, của nhân dân, của tập thể làm của tư. Chống lãng phí thì giờ, lãng phí của công. Chống bệnh quan liêu, đòi hỏi phải làm việc sâu sát thực tế, phải theo dõi giáo dục cán bộ, gần gũi quần chúng, kiểm tra đến nơi đến chốn.

4. Học tập theo gương Bác Hồ là suốt đời học tập, học tập văn hóa, lý luận và kinh nghiệm thực tiễn của nhân dân, của cuộc sống. Phải làm việc

cho tốt, làm để mà học, năng lực của con người một phần lớn do công tác, do tập luyện mà có. Các đồng chí cách mạng lão thành phải giáo dục cho tuổi trẻ biết sự gian nan khổ cực cũ để họ có quyết tâm lao động và học tập. Phải giáo dục động cơ học tập cho thế hệ trẻ, giáo dục về giai cấp, truyền thống cách mạng, lý tưởng cộng sản chủ nghĩa, đường lối chính sách của Đảng và Nhà nước. Ở Đại học cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành và với thực tiễn của nước ta. Ở Trung học, phải đảm bảo cho học trò những tri thức phổ thông chần chẫn, thiết thực. Ở Tiểu học, giáo dục các em học sinh yêu Tổ quốc, yêu nhân dân, kính trọng thầy cô, thật thà, dũng cảm, vệ sinh, siêng năng lao động, kỷ luật tốt. Các em phải biết yêu khoa học, tiết kiệm và trọng của công.

Muốn học tập tốt không chỉ cần có thái độ đúng mà còn phải có phương pháp học tập đúng. Cuộc đời của Bác Hồ là một tấm gương sáng của ý chí tự rèn luyện thân thể, kiên trì và thường xuyên tự giáo dục để không ngừng nâng cao kiến thức. Học phải đào sâu suy nghĩ cho hiểu, hiểu rồi phải thực hành để củng cố kiến thức và phục vụ tốt cho xã hội.

Các nội dung về sống, chiến đấu, lao động và học tập theo gương Bác Hồ kể trên có mối quan hệ biện chứng với nhau. Đó cũng là một số nét chính về nhân cách của Bác Hồ. Cần quán triệt quan điểm toàn diện, quan điểm lịch sử cụ thể trong việc vận dụng một cách sáng tạo các nội dung giáo dục trên cho phù hợp với từng đối tượng, từng lứa tuổi. Cần biên soạn sách bao gồm những mẫu chuyện kể về đời sống, chiến đấu, lao động và học tập của Bác Hồ (có câu hỏi phân tích) để bổ sung cho phần giáo dục đạo đức trong nhà trường phổ thông và dùng làm tài liệu sinh hoạt cho đoàn viên, thiếu niên tiên phong Hồ Chí Minh. Nghiên cứu kỹ những tư tưởng của Bác, tổ chức học tập tấm gương đạo đức cách mạng của Bác trong cán bộ, đảng viên sẽ tạo nên sức mạnh tinh thần và những chuyển biến tích cực trong lối sống và trong hành động cách mạng của mọi người.

Trong giai đoạn mở cửa giao lưu văn hóa với nước ngoài và thực hiện cơ chế thị trường với sự điều tiết của Nhà nước, ngoài những tinh hoa văn hóa nước ngoài, còn có những giá trị xã hội sai lầm được du nhập làm xói mòn, đảo lộn một số quan điểm về đạo đức, lối sống tốt đẹp của dân tộc ta. Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội đã viết: "Khẳng định và biểu dương những giá trị chân chính, bồi dưỡng cái chân, cái thiện, cái mỹ theo quan điểm tiến bộ, phê phán những cái lỗi thời thấp kém". Tìm hiểu nội dung về "sống, chiến đấu,

BÀN VỀ MẤY TỪ NGỮ THƯỜNG NHẮC TỚI TRONG NGHỀ BÁO

BẾN NGHÉ

Những từ ngữ này không chỉ những người làm báo nhắc tới mà đọc giả cũng thường nói tới. Đó là *viết lách* và *làm báo nói láo ăn tiền*. Từ lâu, khi biết cầm tờ báo để đọc và mon men vào nghề viết báo từ hồi còn học trung học dưới thời Pháp thuộc, tôi đã tự hỏi các từ ngữ nói trên sinh ra từ đâu, hồi nào, và ai là người đầu tiên (người làm báo hay đọc giả) nói ra thành lời rồi đi vào văn tự? Ai nói ra, đặt ra những chữ nghĩa trên thì cho tới nay chưa biết được. Còn sinh ra từ đâu, hồi nào thì theo tôi từ thời Pháp thuộc với chế độ kiểm duyệt khắt nghiệt. Những người làm báo chân chính lúc đó chỉ muốn làm cái việc *viết* thôi, chứ không muốn *lách*, tức là muốn viết thẳng, viết thật, nhưng những sự thật ấy thường bị bộ máy kiểm duyệt của chế độ thực dân, độc tài buộc phải cắt bỏ, vì nêu lên giấy trắng mực đen gây bất lợi cho sự cai trị và quyền lợi của họ. Tuy vậy các người làm báo chân chính vẫn tìm cách nói lên một phần sự thật bằng cách lách một chút, nhằm tránh lưới kéo kiểm duyệt của thực dân. Cho tới lúc này, tôi vẫn nghĩ rằng hai chữ *viết lách* sinh ra từ thời thực dân phong kiến, dân ta trong đó có người làm báo bị tước mất quyền tự do báo chí. Có lẽ vì vậy mà trong *Mười điểm chính sách của Việt Minh* do chính Cụ Hồ đặt ra từ năm 1941 bằng văn vần, trong đó có hai câu:

Hội hè, tín ngưỡng, báo chương.

Hợp hành đi lại có quyền tự do.

Câu *làm báo nói láo ăn tiền*, có lẽ cũng sinh ra từ thời thực dân phong kiến. Bên cạnh những nhà báo chân chính, tìm cách *lách* để viết lên được chút ít sự thật nhằm chống lại ách thống trị bạo ngược của thực dân thì có một số cam tâm làm bồi bút, nói láo, viết láo để ăn tiền, cho nên bị dân chúng và những người làm báo có lương tâm hồi ấy chế cười, lên án gắt gao như vậy. Tôi cho rằng, viết mà còn phải lách thì chưa có tự do báo chí đúng nghĩa của nó, những bài viết đó chưa thể là đại diện của sự thật. Tôi cũng nghĩ rằng khi nào cái câu *làm báo nói láo ăn tiền* không còn tồn tại trên thực tế nữa thì cái danh dự của nghề làm báo mới được khôi phục. Chỉ với cách mạng giải phóng dân tộc, giải phóng xã hội thì các quyền tự do của con người trong đó có quyền tự do báo chí, tự do ngôn luận mới được thực hành. Cuộc Cách mạng tháng 8 năm 1945, mà dân ta sắp làm lễ kỷ niệm, là nhằm mục đích giải phóng dân tộc, giành lại các quyền tự do chính đáng của con người như chủ tịch Hồ Chí Minh đã viết trong *Mười điểm chính sách của Việt Minh* được phổ biến rất rộng rãi mà nhiều người còn nhớ thuộc lòng, tôi xin trích một số câu trong tổng số 46 câu của bài văn lục bát này:

... Việt Nam độc lập đồng minh

Có bản chương trình đánh Nhật đánh Tây

Quyết làm cho nước non này

Cờ treo độc lập nền xây bình quyền

Làm cho con cháu Rồng Tiên

Dân ta giữ lấy lợi quyền của ta

Có mười chính sách bày ra

Một là ích nước hại là lợi dân

Bao nhiêu sưu thuế bắt công

Đều đem bỏ hết cho dân khỏi phiền

Hội hè, tín ngưỡng, báo chương

Hợp hành đi lại có quyền tự do ...

Đại hội 6 của Đảng mở ra công cuộc đổi mới, một lần nữa tiếng nói thật, nói thẳng vang dội. Tôn trọng sự thật là bản chất của Đảng, cũng là bản chất của báo chí cách mạng nước ta.

lao động và học tập theo gương Bác Hồ" là điều cần thiết nhằm hình thành một thang giá trị xã hội mới có sự kế tục và phát triển những giá trị xã hội tốt đẹp của dân tộc ta, kết hợp với tinh hoa văn hóa của nhân loại và làm cho

thang giá trị đó được phổ biến và thống trị trong đời sống xã hội.

(Tham luận tại hội thảo khoa học "Đi theo con đường Bác Hồ đã chọn" tại Bảo tàng cách mạng ngày 3.6.93. Tự bài do tòa soạn đặt)